

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen



Dalai Lama – og tibetansk

Af [Anne Burchardi](#) 29. maj 2009 • I kategorien [Alfabeter](#), [religion](#) •

[Dalai Lama](#) besøger København i disse dage. Hans fulde navn/titel er

ཞོན་ཀླུ་ལ་བའི་དབང་པོ་རྡ་ལའི་བླ་མ་སྐྱེ་མཆོང་བཅུ་བཞི་པ་བསྐྱེན་འཛིན་ཀླུ་མཆོ་མཆོག

Translitteration (**bogstavoversættelse**):

*gong sa skjabs mgon rgjal ba'i dbang po taa la'i
bla ma sku phreng bdju bsji pa bstan 'dzin rgja
mtso mtjog*

Transskription (**udtale**). Sammenlign med bogstavoversættelsen og bemærk det store antal stumme bogstaver der er i tibetansk:

*gong sa kjab gön gjal væ wang po taa lai la ma ku
treng tju sji pa ten dzin gja tso tjog*

Betydning, ord for ord:

Høj stadie beskytte mester sejrrig herre **Dalai Lama** krop række 14 **Doktrin**-holde **Hav** excellent **dvs**

Hans Excellence **Tendzin Gjatso**, **Dalai Lamas** 14. reinkarnation, den sejrige herre, den høje mester og beskytter.

Det tibetanske sprog hører til [den tibeto-burmanske sproggruppe](#), som indeholder omkring 250 sprog. Disse tales overvejende i Himalaya-områderne, på den tibetanske højslette og i Mekong- og Salween-områderne.

De ældste skriftsprog i denne gruppe er det tibetanske skriftsprog som stammer fra ca. det 7. århundrede, og det burmesiske skriftsprog som stammer fra det 12. århundrede.

Den tibeto-burmanske sproggruppe er del af den enorme [sino-tibetanske sproggruppe](#) som i størrelse og diversitet kan sidestilles med den indoeuropæiske sproggruppe.

Tibetansk tales af fem-seks millioner mennesker i forskellige dialekter over et meget stort område fra Baltistan i vest til Sichuan i øst, fra Qinghai i nord til Bhutan, Sikkim, Mustang, Dolpo og Solokhumbu-områderne i syd. Dialekterne tales således i fem lande: Kina, Bhutan, Nepal, Indien og Pakistan. I Kina tales der otte hoveddialekter, i Bhutan fem, i Nepal fire, i Indien seks og i Pakistan en.

Mens det talte sprog udviser store variationer både historisk og geografisk, har skriftsproget til gengæld ændret sig meget lidt gennem tiden. Man skelner mellem tre hovedperioder, det gamle tibetanske skriftsprog (7.-11. årh.), det klassiske litterære skriftsprog (12.-19. årh.) og det moderne litterære skriftsprog (20. årh.).

Det tibetanske alfabet består af 30 konsonantbogstaver (dog to vokaler og to halvvokaler). Tibetansk skrift er baseret på [devanagarskriften](#) og ligner derfor til en vis grad [det burmesiske alfabet](#) og andre alfabet i Sydøstasien som er baseret på devanagari. Det skrives fra venstre til højre.

Bogstaverne i alfabetet læses ved hjælp af medlyden "a". Ifølge den indiske tradition er bogstaverne ordnet efter deres artikulationssted, således at de første fire rækker *ka*, *ca*, *ta* og *pa* udtales med tungen mod henholdsvis den bløde gumme (velar), den hårde gumme (palatal) og tænderne (dental) og med læberne (labial).

ཀ་	ka [kʰá]	ཁ་	kha [kʰá]	ག་	ga [kʰá/kʰá]	ང་	ŋa [ŋá]
ཅ་	ca [tʰá]	ཆ་	cha [tʰá]	ཇ་	ja [tʰá]	ཉ་	ña [tʰá]
ཏ་	ta [tʰá]	ཐ་	tha [tʰá]	ད་	da [tʰá/kʰá]	ཅ་	na [ná]
པ་	pa [pʰá]	ཕ་	pha [pʰá]	བ་	ba [pʰá/pʰá]	མ་	ma [má]
ཅ་	tsa [tsá]	ཆ་	tsha [tsá]	ཇ་	dza [tsá]		
མ་	wa [wá]	ཙ་	za [já]	ཛ་	za [sá]		
འ་	[ʼa] [á]	ཡ་	ya [já]	ར་	ra [rʰá]	ལ་	la [lʰá]
		ཤ་	śa [jʰá]	ས་	sa [sá]		
ཏ་	ha [hʰá]	ཨ་	[a] [á]				

De tibetanske konsonanter i deres grundform med den "indbyggede" vokal a.



Dalai Lama nr 14 besteg tronen som treårig i 1940 (Wikimedia)

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk

4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprog-museet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Alfabeter'

En indfødt canadisk skrift: indiansk og inuktitut stavelsesskrift
Gaddafi
Et monument over truede alfabet
Runinskrifter som inte betyder någonting

Mere i kategorien 'religion'

Biblijn på borrijnholmsk
Ikke så ny at det gør noget: Norges nye Bibeloversættelse
Et sprog til at tale om alt
Standardisering af kurdisk

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Monica Scheuer til Jødiske efternavne

Mere information om det tibetanske sprog findes på [Omniglot](#) og [Wikipedia](#).

Læs også:

1. [Kiribati](#) Verdenshavenes vandstand stiger. Det skyldes som bekendt dels at den globale opvarmning smelter verdens is, dels at vand fylder mere jo varmere det bliver. Nogle steder kan de allerede mærke...
2. [Uyghur language](#) [Maskinoversættelse til dansk her] East Turkestan (Chinese: 新疆 (Xinjiang) The uproar of Uyghurs against the Chinese administration in summer 2009 caused for the first time a bigger response among journalists...
3. [Kalasha i Danmark](#) Taj Khan Kalash er i Danmark indtil 16. januar – Hvem er du, og hvorfor er du i Danmark? Mit navn er Taj Khan Kalash. Jeg er indfødt kalasha. Vi...
4. [Gaddafi](#) ABC News har lavet en liste over ikke mindre end 112 forskellige måder navnet kan skrives på med latinske bogstaver. Blandt variationerne på listen er Qadhafi, al-Kaddafi, Gaddafi, Kadhafy. Nogle...

Tagget med: [aktuelle sprog](#), [Alfabeter](#), [artikulationssted](#), [Bhutan](#), [bogstaver](#), [Burma](#), [burmesisk](#), [devanagari](#), [Indien](#), [Navne](#), [Nepal](#), [Pakistan](#), [religion](#), [sino-tibetanske sprog](#), [Sydøstasien](#), [tibetansk](#), [tibeto-burmesiske sprog](#), [Udtale](#), [østasiatiske sprog](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

jane til [Jødiske efternavne](#)

InglêS til [Sprogene i Mozambique](#)

Birgit Eggert til [Hvad er der blevet af Maren?](#)

Grethe Movsing til [Hvad er der blevet af Maren?](#)

Henrik Klindt-Jensen til [Ded borriijnholmska måled](#)

Artikler om

[aktuelle sprog](#) [Alfabeter](#) [Anmeldelser](#) [arabisk](#)

[Biblen](#) [bogstaver](#) [børn](#) [Danmark](#) [Dansk](#) [Dialekter](#)

[engelsk](#) [esperanto](#) [Formidling](#) [fransk](#) [identitet](#)

[konsonanter](#) [Medier](#) [modersmål](#) [Musik](#) [Navne](#) [norsk](#) [Ord](#)

[ordbøger](#) [ordforråd](#) [oversættelse](#) [Plansprog](#) [religion](#)

[romanske sprog](#) [russisk](#) [Sjov](#) [skriftsprog](#) [sprogdød](#) [Sproggeografi](#)

[sprogkort](#) [Sprogpolitik](#) [sprogteknologi](#)

[svensk](#) [truede sprog](#) [tv](#) [tyrkisk](#) [tysk](#) [Udtale](#)

[Underholdning](#) [video](#) [vokaler](#)

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	
juli 2012	
juni 2012	
maj 2012	
april 2012	
marts 2012	
februar 2012	
januar 2012	
december 2011	
november 2011	
oktober 2011	
september 2011	
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	

december 2009
november 2009
oktober 2009
september 2009
august 2009
juli 2009
juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009